

Floriade Zoetermeer 1992: de bijen waren er bij

door José Vleeming en Marleen Boerjan

Van april tot oktober 1992 is in Zoetermeer de tienjaarlijkse Wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade gehouden. De Nederlandse imkerij presenteerde zich hier aan het grote publiek via een bijzonder succesvolle inzending binnen het themagebied 'recreatie', namelijk via het "Het Bijenpaviljoen". Marleen Boerjan en José Vleeming spraken na afloop met een delegatie van de werkgroep "Bijenpaviljoen Floriade 1992" en blikken terug op zes maanden bijzonder intensieve vrijetijdsbesteding.

356

Het was 21 februari 1989 toen een werkgroep bestaande uit leden van verschillende VBBN-subverenigingen rondom Zoetermeer voor de eerste maal bijeenkwam. Onderwerp van gesprek was de bijeninzending voor de Floriade 92. Deze enthousiastelingen ontplooiden dit initiatief ondanks het feit dat de VBBN het niet primair tot haar taak rekent om zich te presenteren op dergelijke grote tentoonstellingen. De werkgroep, bestaande uit Ronald Mulder (voorzitter), Lubbert Eendhuizen (secretaris), Jan Fraters (penningmeester), en leden Louis Bos, Leon Gütz, Jan Willem Meijeraan, Alex Leget (niet-imker) en Arie van Vreeswijk opereerde geheel zelfstandig en was onafhankelijk van de afdelingen. Geld ontbrak in het beginstadium volledig, maar het was de kracht van deze werkgroep om te geloven in haar plannen. Maanden verstreken met alleen het spuien van ideeën; opborrelende creatieve gedachten kregen zo volop

De heer Eendhuizen (l.) en de heer Mulder, resp. secretaris en voorzitter van de werkgroep. (foto M. Boerjan)

gelegenheid uit te kristalliseren. 'Er moest iets zijn om uit te snijden' verduidelijkt voorzitter Ronald Mulder de lange periode van brainstormen. Van meet af aan was duidelijk dat er binnen de werkgroep een bijzonder goede samenwerking bestond. Het uitblijven van enige wanklank, het blindelings vertrouwen in elkaar, het durven nemen van risico's en het gezamenlijk streven naar een perfecte kwaliteit resulteerden uiteindelijk in de zeer succesvol verlopen organisatie, die onder de naam 'Bijenpaviljoen' naar buiten is gebracht. Maar voor het uiteindelijk zover was ...

'Heel leuk werk, zeker door de enorme diversiteit van mensen. Uit werkelijk de hele wereld hebben geïnteresseerden de Floriade bezocht. (een vrijwilliger)

Het doel van de inzending

De werkgroep was op meerdere fronten tegelijk actief. Had het verkrijgen van voldoende financiële middelen hoge prioriteit, tegelijkertijd werd hard gewerkt aan de definitieve vorm van de inzending. Deze drukke tijden voor het secretariaat resulteerden in een 8 cm-dik dossier. Met medewerking van de Gemeente Zoetermeer en E.R.A. Bouwonderneming kon het door het Floriade-projectbureau ontworpen bijenpaviljoen gerealiseerd worden. Het resultaat was een fraai permanent gebouw, dat na de Floriade door de afdeling groenvoorziening van de Gemeente Zoetermeer voor allerlei doeleinden gebruikt zal worden. In diezelfde periode werd het hoog tijd om geld binnen te halen voor de uiteindelijke tentoonstelling. Vormgever/imker/verzamelaar Baldi Dekker uit Oostwoud was de ontwerper van de inzending. Na bemiddeling door de Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij verleende het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij hiervoor subsidie. Met deze geldelijke tegemoetkoming kon slechts een gedeelte van Dekkers ontwerp gerealiseerd worden; de rest van de tentoonstelling werd ingevuld met geleend materiaal van ondermeer Het Bijenhuis te Wageningen, de imkersvereniging Leiden en omstreken, en diverse particuliere imkers en

verzamelaars. Kleinere sponsors leverden specifieke bijdragen in natura. Wat nog ontbrak was geld voor documentatiemateriaal; zelfs het groene inlegvel in het toenmalige Groentje met de oproep zich als vrijwilliger te melden, moest betaald worden. Aangezien er geen enkele sponsor te vinden was die de benodigde f 10.000,- wilde voorfinancieren, verstrekke de Gemeente Zoetermeer dit bedrag op voorwaarde dat het geld na afloop van de Floriade teruggestort zou worden. 'Hopelijk zal de Floriade geen sof worden en gaan de folders grif van de hand', verwoordde Jan Fraters de toen levende zorg binnen de werkgroep. De Bedrijfsraad nam de administratiekosten voor zijn rekening circa f 1600 !

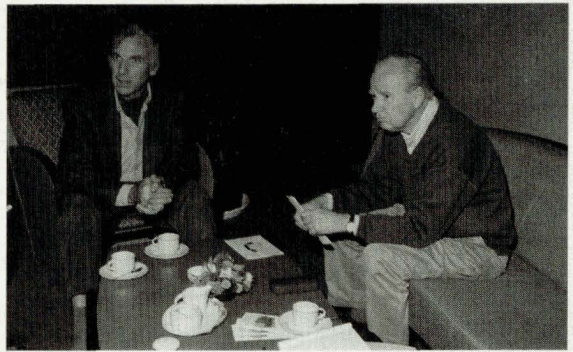
*'Vooral veel mannen reageerden wat lacherig als ze hoorden welk lot de darren na de geslachtsdaad boven het hoofd hing'.
(een vrijwilliger)*

Met de neus op de vliegplank

Het doel van de inzending was de mens dichtbij de honingbij te brengen, als het ware 'met de neus op de vliegplank', aldus Eendhuizen. Vanuit de gedachte dat bijen op dit grootschalig natuurevenement niet mochten ontbreken, waren levende bijen een voorwaarde. Van tevoren had de Stichting Floriade echter haar grote angst geuit: 'het idee dat op de Floriade rondvliegende bijen het publiek zouden kunnen steken, was werkelijk afschrikwekkend'. De werkgroep diende de kans op pijnlijke aanrakingen tot een minimum te beperken; het publiek mocht dus niet in de aanvliegroutes terechtkomen. Na veel pas- en meetwerk koos men voor twee glazen vitrines met bijen, zodanig opgesteld dat het publiek 'veilig', maar wel op zeer korte afstand de verrichtingen van bijen kon volgen. In de vitrines stonden enkele kasten, een korf met een spiegel eronder en er hing een vrijhangend volk aan het plafond. Een volk in een kast van plexiglas, waarbij de bijen de kast verlieten via een lange buis van plexiglas, was eveneens een aandachtstrekker van jewelste.

Het innerlijk van het paviljoen was aangekleed met imkersmaterialen en fraaie, door Arjen Neve gemaakte foto's van bijen op bloemen. Bij de informatiebalie kon de bezoeker honing proeven en tegen een gering bedrag kleine potjes honing tappen. De Glasfabriek Leerdam sponsorde de benodigde potjes.

Op de 16 panelen buiten, ontworpen en vervaardigd door Baldi Dekker, kwam het wel en wee van bijen en

De voorzitter en de heer J. Fraters (foto M. Boerjan)

imker aan de orde. Diverse thema's als de ontwikkeling van ei tot bij, de anatomie van de bij, bijenproducten, de imker en zijn materialen, vijanden van de bij en het reizen met bijen werden onder de loupe genomen. Nu, na de Floriade, zijn de panelen eigendom van de Bedrijfsraad. Een algemene informatiefolder, die in vijf talen verkrijgbaar was, ondersteunde de tentoonstelling.

*'Gezien de massale opkomst bij de Floriade zouden mensen frequenter bij de natuur betrokken moeten worden'.
(een vrijwilliger)*

Onbetaalbare vrijwilligers

De organisatie van de bezetting van het paviljoen met vrijwilligers is een verhaal apart. Zonder de overige twee werkgroepleden ook maar enigszins tekort te doen, mag opgemerkt worden dat Jan Fraters een enorme hoeveelheid werk verzet heeft. Op vier weken vakantie na heeft Fraters zes maanden lang gezorgd dat er elke dag vrijwilligers op het paviljoen aanwezig waren. Daarnaast verzorgde hij gedurende de gehele tentoonstellingsperiode ook nog eens de dagsluiting, terwijl Arie van Vreeswijk de openingen voor zijn rekening nam. 'Een loodzware klus die driekwart van 1992 heeft geveerd. Zoiets doe je maar eens in je leven; de volgende keer ben ik zeker weer van de partij, zij het waarschijnlijk in een andere functie', zegt Jan Fraters. De animo van imkers uit den lande om minimaal drie hele of zes halve dagen als vrijwilliger het Bijenpaviljoen te bemannen, was ongekend. Uit heel Nederland, van Texel tot Limburg, van Groningen tot Zeeland en zelfs uit België dienden enthousiastelingen zich aan. En dan niet te vergeten die Nederlandse Amerikaan, Bill van Dijk: drie weken op vakantie in Nederland, gaf hij acte de presence op de Floriade.

Compleet met cowboylarzen en Stetson was hij drie dagen van de partij.

*'Zelf heb ik als beginnend imker veel geleerd op bijengebied'.
(een vrijwilliger)*

Promotie door onbetaalde vrijwilligers

De ca. 150 vrijwilligers die zonder enige vergoeding veel werk hebben verricht, hebben naar schatting ruim 1 miljoen van de in totaal 3.555.600 bezoekers aan de Floriade aan zich voorbij zien trekken. Met hun verhalen, uitleg en enthousiasme hebben zij begrip en interesse weten op te wekken voor de Nederlandse imkerij. Ondanks het feit dat de bijenverenigingen in Nederland de grote afwezigen bleken bij dit fantastische evenement, zijn alle Nederlandse imkers uiteindelijk de winnaar. Zij hebben op een indrukwekkende manier op grote schaal promotie zien maken voor hun hobby en produkten. Dat de hoofddoelstelling van de werkgroep: 'zich richten op het grote publiek en proberen iets van het enthousiasme over te dragen van wat zo boeit in het leven van de honingbij', effect heeft gesorteerd moge duidelijk zijn. Achteraf kan worden geconstateerd dat het bijenpaviljoen een groot succes is gebleken. Van diverse kanten is opgemerkt dat het één van de meest interessante inzendingen van de hele Floriade is geweest, met name voor het grote publiek dat niet direct met een vakmatige belangstelling de Floriade bezocht. Alle betrokkenen mogen met recht trots zijn op de gouden medaille met een score van 9.30 van de in totaal te behalen 10 punten die het Bijenpaviljoen in de categorie 'recreatie' heeft behaald. Proficiat.

*Een Nederlands sprekende dame uit Brazilië had enige jaren geleden killer bees boven haar veranda. Zij presteerde het om vier jaar lang raten met honing uit het nest te halen. Tot het moment waarop de killer bees haar hond te grazen namen, toen was het afgelopen en werd het nest uitgeroeid'.
(een vrijwilliger)*

De smaak van honing

door Joop Beetsma

"De smaak van honing" door Elisabeth de Lestrieux is een zeer luxueus uitgevoerd honing-receptenboek met op elke bladzijde een of meer schitterende kleurenfoto's van potten met binnen- en buitenlandse honingsoorten, van gerechten met vruchten en bloemen, van bijen en kasten en van raten en bloemen. Rudolf Blom, Anne en Jacques Six, Arjen Neve, Lei Hensels en Daan Smit zijn verantwoordelijk voor de hoge kwaliteit van al deze afbeeldingen. Elisabeth de Lestrieux stelde recepten samen waarin zij soms zeer bijzondere honingsoorten toepast en het is nu aan de lezer om deze recepten uit te proberen. Bij het lezen van dit receptenboek loopt het water je in de mond.

Veel drachtplanten worden door haar op lyrische wijze beschreven, maar de dichtelijke vrijheid leidt vaak tot niet-consequent en soms foutief woordgebruik. Bij het lezen van de beschrijving van het gedrag en het leven van de honingbij moeten de imkers zo nu en dan maar even een oogje dicht doen. Bijvoorbeeld: "Tegen het voorjaar is de nectar (die veel water bevat) in het volk op en dus moet er water gehaald worden om o.a. de temperatuur in het volk te kunnen handhaven." en in hetzelfde verband "de ventilerende bijen wuiven koelte toe aan het volk". "Het bijenbrood heeft meegeprofiteerd van de desinfecterende werking van de op de ramen aangebrachte propolis". "Stuifmeel wordt op kleur in de cellen gestopt, want de bij is bloemvast". In het wild levende bijen worden door de imkers *vrij werkende bijen* genoemd.

Naast de adressen van de imkersorganisaties wordt in dit prachtige boek genoemd, dat het C.A.D. voor de Bijenteelt in Hilvarenbeek is gevestigd. Dit consumenten-schap is echter opgeheven en ten dele vervangen door het I.K.C. Glasgroente en Bestuiving.

De smaak van honing, door Elisabeth de Lestrieux (1992), 130 bladzijden met op elke bladzijde een of meer kleurenfoto's. Uitgeverij Terra, Zutphen, ISBN 90 6255 475x en in België: Uitgeverij Lannoo, Tielt, ISBN 90 209 2113 4. Prijs fl. 69,-.